

Konferencja naukowa spotkała się z dużym zainteresowaniem wśród odbiorców i przyczyniła się do stworzenia platformy, umożliwiającej wielopłaszczyznową i interdyscyplinarną refleksję, dyskusję oraz wymianę doświadczeń i poglądów na temat funkcjonowania nauczyciela, pedagoga, doradcy i terapeuty w sytuacji zróżnicowania kulturowego. Zgromadzone teksty konferencyjne zostaną wydane po pozytywnej procedurze recenzyjnej w formie artykułów w numerach monotematycznych czasopisma „Kultura – Społeczeństwo – Edukacja”, wydawanym na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

mgr Katarzyna Banaszak, mgr Aneta Baranowska

Sprawozdanie z Seminarium Naukowego „Edukacja i film. Obrazy filmowe współczesnej młodzieży – ujęcie pedagogiczne”, Poznań, 14 maja 2015 roku

Seminarium Naukowe „Edukacja i film. Obrazy filmowe współczesnej młodzieży – ujęcie pedagogiczne” odbyło się 14 maja 2015 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zorganizowane zostało przez pracowników Zakładu Pedagogicznych Problemów Młodzieży.

W zaproszeniu do udziału w Seminarium, organizatorzy pisali: „Obrazy filmowe można jednak potraktować także jako element dyskursu edukacyjnego i jako taki mogą stać się przedmiotem badań pedagogicznych. Chodzi o ujęcie filmu jako materiału badawczego odnoszącego się do istotnych dyskusji pedagogicznych. Proponujemy spojrzenie na film przez okulary badacza i pedagoga. Interesują nas w szczególności problemy młodzieży współczesnej w obrazach filmowych oraz ich wykorzystanie w badaniach naukowych lub w edukacji przyszłych pedagogów”.

Seminarium miało charakter interdyscyplinarny, łączyło badania społeczne z analizami kulturowymi. Składało się z trzech powiązanych części, w czasie których paneliści zaprezentowali różnorodne sposoby interpretacji filmów pełnometrażowych, krótkich form, a także teledysków. Tym samym wpisało się w ciąg badań nad edukacyjnymi znaczeniami kultury popularnej i masowej, w tym badań nad wpływem kultury popularnej na tożsamość młodzieży¹ które rozwijane są w polskiej pedagogice między innymi przez badaczy związanych z Wydziałem Studiów Edukacyjnych UAM.

Uczestników Seminarium oraz przybyłych gości przywitały: kierownik Zakładu Pedagogicznych Problemów Młodzieży prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska oraz prof. UAM dr hab. Eva Zamojska, przewodnicząca Komitetu Naukowego Seminarium. Następnie Dzie-

¹ Por. Z. Melosik, *Kultura popularna i tożsamość młodzieży: w niewoli władzy i wolności*, Kraków 2014; A. Cybal-Michalska, *Dyskursy kultury popularnej w społeczeństwie współczesnym*, Kraków 2011.

kan Wydziału Studiów Edukacyjnych prof. dr hab. Zbyszko Melosik, który objął wydarzenie patronatem honorowym, dokonał otwarcia obrad.

Jako pierwsza głos zabrała prof. UAM dr hab. Eva Zamojska, która w otwierającym wystąpieniu „Edukacja i film. Wprowadzenie subiektywne” przedstawiła koncepcję filmu jako obszaru zainteresowań badawczych pedagogów. Zwróciła uwagę między innymi na możliwość, jakie daje interpretacja obrazów filmowych, rozumianych nie tylko jako teksty kultury, ale również jako teksty pedagogiczne, mogące, z jednej strony, odzwierciedlać społeczne wyobrażenia i wiedzę na temat określonych zjawisk, z drugiej natomiast, wzbudzać kontrowersje, stawiać istotne pytania, czy też pobudzać do refleksji. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Zbyszko Melosik, który w wystąpieniu „*Gangnam Style* – globalny k-pop i fragmentaryzacja zachodniej tożsamości” przedstawił analizę globalnego fenomenu koreańskiego artysty Psy. Celem było ukazanie, w jaki sposób w kulturze globalnej funkcjonują obrazy, które, w odezwaniu od swojej pierwotnej funkcji, napełniane mogą być przez odbiorców dowolnymi znaczeniami. Kolejne wystąpienie, prof. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej, „Zastępowanie porządku kulturowego przez porządek naturalny – jak w (nie)ludzkiej walce o przetrwanie na bezludnej wyspie zatriumfowało zło” było analizą przedstawienia sytuacji granicznej – walki o życie pomiędzy nastoletnimi bohaterami filmu *Władca much*. Ekranizacja powieści Williama Goldinga stała się dla badaczki pretekstem do przyjrzenia się mechanizmom przemocy, prowadzących symbolicznie do przez młodych bohaterów utraty dziecięcej niewinności. Kolejnym obszarem tematycznym, tym razem z zakresu pedagogiki społecznej, zajęła się prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet, która zaprezentowała wystąpienie „Walory edukacyjne filmu *Zawód – pracownik socjalny*”. Ukazana została między innymi wartość edukacyjna filmu dokumentalnego, dzięki któremu przyszli pedagodzy społeczni poznać mogą realia pracy z klientami ośrodka pomocy społecznej. Kolejnym głosem w dyskusji oraz refleksją na temat sytuacji konfliktowych, w jakie zaangażowani mogą być współcześnie młodzi ludzie, było wystąpienie prof. UAM dr hab. Hanny Krauze-Sikorska pod tytułem „Skazani na porażkę? Filmowy obraz świata konfliktów młodego pokolenia”. Pierwszą część Seminarium zamknął prof. UAM dr hab. Tomasz Gmerek z wystąpieniem „Obraz młodzieży i szkoły w filmie *Więcej czadu*”. Film stał się pretekstem do analizy przedstawień amerykańskiej młodzieży przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku.

Kolejną część Seminarium otworzyła dr Justyna Jakubowska-Baranek, która w wystąpieniu „Wykorzystanie filmu edukacyjnego w zajęciach dydaktycznych ze studentami (na przykładzie filmu *Niebieskoocy*)” przedstawiła, w jaki sposób na zajęciach dydaktycznych ze studentami wykorzystuje film do wprowadzenia pojęć takich jak wykluczenie, dyskryminacja, czy też uprzedzenie. Film, będący relacją z eksperymentu psychologicznego, służyć również może w tym ujęciu do uwrażliwiania przyszłych nauczycieli na problem Innego oraz Inności. Z kolei dr Kamila Słupska, prezentując wystąpienie „Filmy dla młodzieży i o młodzieży – refleksje pedagogiczne” skupiła się na funkcji edukacyjnej filmów, które, ilustrując ważne społecznie treści, mogą stać się narzędziem pracy dydaktycznej z młodzieżą. Innego rodzaju tematykę zaprezentowała dr Ewa Karmolińska-Jagodzik, która swoje wystąpienie pod tytułem „*Lolita* – kryzys tożsamości vs. zaburzenia rozwojowe. Dyskusja wokół filmu na podstawie powieści Nabokova” poświęciła analizie porównawczej dwóch ekranizacji książki, pokazując,

między innymi, jak pod wpływem czynników kulturowych, wpływających na kształtowanie wizerunku dziewcząt, zmieniał się wizerunek tytułowej bohaterki. Dr Sylwia Jaskulska w wystąpieniu „*Ta szkoła symbolicznie rozstrzelała się sama od środka... Filmy Stoń, Carrie, Nad krawędzią* w dyskusji o problemach współczesnej szkoły i młodzieży podczas zajęć na kierunkach nauczycielskich” zaprezentowała, w jaki sposób wykorzystuje filmy fabularne w pracy ze studentami, wprowadzając, między innymi, zabieg analizy wątków edukacyjnych postrzeganych z perspektywy różnych bohaterów. Jako ostatnia w tej części Seminarium głos zabrała dr Paulina Peret-Drażewska z wystąpieniem „Wyniki badań naukowych a scenariusz filmowy, czyli od danych empirycznych do fabuły filmu”, poświęconym analizie filmu Roberta Glińskiego *Świnki*, który powstał na podstawie badań zjawiska prostytucji młodzieży na terenach granicznych.

Trzecią część Seminarium rozpoczął dr Michał Klichowski, który w wystąpieniu „Wizja przyszłości edukacji prezentowana w filmach transhumanistycznych” wprowadził tematykę post- oraz transhumanistyczną. Na problemach wpływu, jaki na młodzież wywiera Internet, skupiła się dr Bożena Kanclerz w wystąpieniu „*Sala samobójców* jako obraz uzależnienia od świata wirtualnego współczesnej młodzieży”. W swoim wystąpieniu dr Kanclerz potraktowała film jako punkt wyjścia do dyskusji nad problemem wirtualizacji życia. Z kolei mgr Lucyna Myszka w wystąpieniu „W poszukiwaniu tożsamości – o roli bohaterów filmowych w kreowaniu aspiracji młodzieży” przedstawiała możliwość wykorzystania filmu jako środka dydaktycznego podczas zajęć oraz, powołując się na wyniki badań dotyczących autorytetów, zaprezentowała, w jaki sposób bohaterowie, a przede wszystkim bohaterki filmowe, mogą stawać się inspiracją do przyjmowanych stylów tożsamościowych przez młodzież. Również na problemie tożsamości młodzieży skupiła się mgr Aneta Judzińska, która w wystąpieniu „(Auto)percepcja tożsamości w ujęciu współczesnej młodzieży na podstawie *Oblicza Szymona Kołody*”, poświęconym dwuminutowej impresji siedemnastoletniego autora, dokonała rekonstrukcji prezentowanego w niej obrazu tożsamości współczesnego nastolatka. Skupiła się również na problemie funkcjonowania młodzieży w świecie wirtualnym oraz realnym. Ostatnim wystąpieniem podczas Seminarium był referat dr Moniki Popow „*Młodzi twardzi nauczyciele*. Wizerunek brytyjskiej młodzieży i szkoły w serialu dokumentalnym BBC *Tough Young Teachers*. Badaczka skupiła się z nim na analizie wizerunków nauczycieli oraz uczniów, zwłaszcza przedstawionych w opozycji do systemu szkolnego uczniów ze środowisk migranckich.

Integralnym elementem Seminarium i jego dopełnieniem był pokaz filmu *Jasnowłosa prowincja* oraz spotkanie z jego reżyserem Jackiem Kubiakiem, które odbyło się 19 maja 2015 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM.

Seminarium stało się okazją do wymiany doświadczeń z zakresu edukacyjnego zastosowania filmów oraz zaprezentowania pedagogicznych interpretacji obrazów filmowych. Zainteresowanie, jakie wzbudziło wśród studentów oraz pracowników WSE UAM, a także różnorodność analiz pokazuje potencjał badań pedagogicznych sytuowanych w szerokim kontekście zjawisk społecznych, których nieodłącznymi elementami są kultura oraz edukacja.

dr Monika Popow